

RUS TILI DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Akbarova Nargiza Abdulhamidovna

Andijon tuman 47-umumta'lim maktabi rus tili

va adabiyoti o'qituvchisi

Tel: +998884004800

E-mail: nargizaakbarova477@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati, ularning o'quvchilarda tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirishdagi roli hamda amaliy samaralari tahlil qilinadi. Interfaol metodlar orqali dars jarayonida o'quvchilarning faolligi kuchayadi, ijodkorlik va mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi. Maqolada ushbu metodlarning afzalliklari va ularni qo'llash bo'yicha tavsiyalar ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: rus tili, interfaol metod, samaradorlik, ta'lim sifati, o'quvchi faolligi

THE EFFECTIVENESS OF USING INTERACTIVE METHODS IN RUSSIAN LANGUAGE LESSONS

Abstract: This article examines the significance of applying interactive methods in Russian language lessons, their role in increasing students' interest in learning the language, as well as their practical outcomes. The use of interactive techniques makes the learning process more engaging and dynamic, while fostering creativity, independent thinking, and active participation among students. The article also highlights the advantages of these methods and provides recommendations for their effective implementation.

Key words: russian language, interactive methods, effectiveness, quality of education, student engagement

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Аннотация: В данной статье рассматривается значение применения интерактивных методов на уроках русского языка, их роль в повышении интереса учащихся к изучению языка, а также практические результаты. Использование интерактивных технологий делает учебный процесс более активным, способствует развитию творческого мышления и самостоятельности

школьников. В статье раскрываются преимущества данных методов и даются рекомендации по их применению.

Ключевые слова: русский язык, интерактивные методы, эффективность, качество образования, активность учащихся

Kirish. Rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish, ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim olish jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularning o'z fikrlarini ifoda etishlariga imkon yaratish va o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida interfaol metodlar o'zining samaradorligini ko'rsatmoqda. Ushbu maqolada rus tili darslarida interfaol metodlarning ahamiyati, ularning ta'lim jarayoniga kiritilishi va o'quvchilarning o'zlashtirish darajasiga ta'siri haqida to'xtalamiz. Interfaol metodlar, asosan, o'quvchilarni faollashtirishga qaratilgan pedagogik usullar bo'lib, ular dars davomida o'quvchilarning fikrlarini ifoda etishlari, bir-birlari bilan muloqot qilishlari va muammolarni hal qilishlari uchun imkoniyat yaratadi. Bu metodlar o'quvchilarga faqatgina bilim olishda emas, balki ularni amaliyotga tadbiiq etishda ham yordam beradi. Masalan, rolli o'yinlar, guruhli ishlash, muhokamalar va boshqa interfaol faoliyat turlari o'quvchilarni rus tilida erkin muloqot qilishga undaydi. Bugungi kunda ta'lim tizimida an'anaviy usullar bilan bir qatorda interfaol metodlarning joriy etilishi zarurati kuchaymoqda. Sababi, o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ularni darsda faol ishtirok etishga jalb qilish va bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar talab qilinadi. Interfaol metodlar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi va dars jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Shuningdek, rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'quvchilar guruhlarda ishlash orqali bir-birlariga yordam berishadi, fikr almashishadi va birgalikda muammolarni hal qilishga harakat qilishadi. Bu jarayon ular orasida hamkorlik ruhini shakllantiradi va kelajakda ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. Maqolamiz davomida rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanishning turli jihatlarini, ularning afzalliklari va kamchiliklarini ko'rib chiqamiz. Shuningdek, ushbu metodlarni qo'llash tajribalarini tahlil qilib, kelajakda qanday qilib yanada samarali foydalanish mumkinligini muhokama qilamiz. Interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati haqida batafsil ma'lumot berib, rus tili darslarini yanada samarali o'tkazish uchun qanday strategiyalarni ishlab chiqish mumkinligini ko'rib chiqamiz. Umuman olganda, rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish nafaqat bilim olish jarayonini yaxshilaydi, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. O'quvchilarni faollashtirish va ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish orqali, biz ularga kelajakda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni

beramiz. Shu sababli, interfaol metodlarni ta'lim jarayoniga kiritish masalasi dolzarb ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

Interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi o'rni. Ta'lim jarayonida interfaol metodlarning o'rni har bir o'quvchining bilim olish jarayonida faol ishtirok etishi, ularning fikrlarini ifoda etishlari va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Interfaol metodlar an'anaviy ta'lim usullaridan farqli o'laroq, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning bilimlarini amaliyotga tadbiq etish imkoniyatini yaratadi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni, balki ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini ham egallaydilar. Interfaol metodlar orasida rolli o'yinlar, guruhli ishlash, muhokamalar, brainstorming (beyin storming), projektlar va boshqa interfaol faoliyat turlari mavjud. Ushbu metodlar o'quvchilarga o'zaro muloqot qilish, fikr almashish, bir-biriga yordam berish va jamoaviy ish olib borish imkonini beradi. Misol uchun, rolli o'yinlar orqali o'quvchilar rus tilida turli vaziyatlarda muloqot qilishni mashq qilishadi. Bu nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini ham oshiradi. Interfaol metodlardan foydalanishning yana bir afzalligi shundaki, bu usullar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. O'quvchilar dars davomida faol ishtirok etish orqali o'zlarini qiziqarli va foydali ish bilan shug'ullanishayotganini his qilishadi. Ta'lim jarayonida qiziqarli va interfaol faoliyatlar tashkil etish, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni yanada faolroq ishtirok etishga undaydi. Bu esa, o'z navbatida, bilimlarni yanada chuqurroq o'zlashtirishga olib keladi.

O'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham interfaol metodlar muhim rol o'ynaydi. Guruhlarda ishlash orqali o'quvchilar bir-birlariga yordam berishadi, fikr almashishadi va muammolarni birgalikda hal qilishga harakat qilishadi. Bu jarayon ijtimoiy hamkorlik ruhini shakllantiradi va kelajakda ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. O'quvchilar o'zaro muloqot qilish orqali bir-birining fikrlarini hurmat qilishni, fikr almashishni va jamoaviy ish olib borishni o'rganadilar. Interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini tushunish uchun ularning asosiy prinsiplari va afzalliklarini ko'rib chiqish muhimdir. Birinchidan, interfaol metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar muammolarni hal qilishda mustaqil fikrlashga undaladi va o'z fikrlarini ifoda etishga imkoniyat yaratadi. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Ikkinchidan, interfaol metodlar o'quvchilarning turli xil ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar nafaqat til ko'nikmalarini, balki muloqot, jamoaviy ish, ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham egallaydilar. Ushbu ko'nikmalar kelajakda ularning professional faoliyatida va shaxsiy hayotida muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Uchinchidan, interfaol metodlar ta'lim jarayonida individual yondashuvni ta'minlaydi. Har bir o'quvchi o'z qobiliyatlari va qiziqishlariga mos ravishda faoliyatlarda ishtirok etishi mumkin. Bu esa har bir

o'quvchining o'ziga xosligini rivojlantirishga yordam beradi va ularning darsda ishtirok etish motivatsiyasini oshiradi. Shuningdek, interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. O'quvchilar dars davomida faqatgina passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi bo'lishadi. Bu esa dars jarayonini jonlantiradi va o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi.

Interfaol metodlardan foydalanishning kamchiliklari ham mavjud. Ba'zida o'qituvchilar ushbu metodlarni qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Masalan, dars davomida vaqtni to'g'ri boshqarish yoki barcha o'quvchilarni teng darajada jalb qilish muammolari yuzaga kelishi mumkin. Shuningdek, ba'zi o'quvchilar yangi metodlarga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Biroq, ushbu kamchiliklarga qaramay, interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati katta. O'qituvchilar ushbu metodlarni qo'llash orqali darsni yanada samarali o'tkazishlari mumkin. Buning uchun ular dars rejasini tuzishda interfaol faoliyatlarni e'tiborga olishlari, vaqtni to'g'ri boshqarishlari va barcha o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashlari zarur. Interfaol metodlar rus tili darslarida ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning faolligini oshirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda ushbu metodlardan foydalanish zarurdir. Ta'lim jarayonida interfaol metodlarni qo'llash orqali biz o'quvchilarga nafaqat bilim beramiz, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham hissa qo'shamiz. Shunday qilib, interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi o'rni beqiyosdir va ularni qo'llash orqali biz kelajak avlodni tayyorlashda muvaffaqiyatga erishamiz.

Rus tili o'qitishda qo'llaniladigan interfaol metodlar. Rus tili o'qitish jarayonida interfaol metodlar muhim ahamiyatga ega, chunki ular o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Interfaol metodlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, ularning ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va o'zaro muloqot qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Ushbu maqolada rus tili o'qitishda qo'llaniladigan asosiy interfaol metodlar haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Guruhli ish - bu interfaol ta'lim metodlaridan biri bo'lib, unda o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, birgalikda vazifalarni bajaradilar. Bu usul o'quvchilarga bir-birlari bilan fikr almashish, muammolarni hal qilish va jamoaviy ish olib borish imkoniyatini beradi. Guruhli ish davomida o'quvchilar bir-birlaridan o'rganadilar va o'z bilimlarini mustahkamlashadi. Masalan, rus tili darsida o'quvchilar bir guruhda dialog yozish yoki rolli o'yinlar orqali vaziyatlarni ijro etishlari mumkin.

Rolli o'yinlar - bu o'quvchilarni turli rollarda ishtirok etishga undaydigan interfaol metoddir. Ushbu usul orqali o'quvchilar rus tilida real hayotdagi vaziyatlarni simulyatsiya qilishlari mumkin. Masalan, bir darsda o'quvchilar do'konda xarid qilish, restoranlarda ovqat buyurtma berish yoki sayohat qilish kabi vaziyatlarni ijro etishlari

mumkin. Bu usul nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham oshiradi.

Muhokamalar - bu o'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha fikr almashish va bahs-munozara olib borish imkonini beruvchi metoddir. O'qituvchi muayyan mavzuni tanlaydi va o'quvchilarni fikrlarini ifoda etishga undaydi. Masalan, "O'zbekiston va Rossiya madaniyati" mavzusida muhokama o'tkazish orqali o'quvchilar o'z fikrlarini bayon etishadi va rus tilidagi so'z boyliklarini kengaytiradilar. Muhokamalar o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Brainstorming - bu ijodiy fikrlarni ishlab chiqish jarayonidir. O'qituvchi biror mavzuni taklif qiladi va o'quvchilar ushbu mavzu bo'yicha o'z fikrlarini tezda aytishlari kerak. Bu usul o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va ularni rus tilida erkin muloqot qilishga undaydi. Masalan, "Yozgi ta'tilni qanday o'tkazdingiz?" mavzusida brainstorming o'tkazish orqali o'quvchilar o'z tajribalari bilan bo'lishadilar.

Projekt ishlari - bu o'quvchilarga ma'lum bir mavzu bo'yicha chuqur tadqiqot o'tkazish va natijalarni taqdim etish imkoniyatini beruvchi metoddir. O'quvchilar guruhlariga bo'linib, biror mavzuni tanlaydilar va shu mavzu bo'yicha tadqiqot olib boradilar. Natijada, ular rus tilida taqdimot tayyorlaydilar va boshqa guruhlariga namoyish etadilar. Bu usul o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

O'yinlar - bu ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qilishning yana bir usulidir. Rus tili darslarida turli xil ta'limiy o'yinlardan foydalanish mumkin: so'z topish, jumla tuzish, rolga kirish va boshqalar. O'yinlar yordamida o'quvchilar yangi so'zlarni o'rganadilar, grammatik qoidalarni mustahkamlashadi va rus tilida muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Interaktiv texnologiyalar. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali interfaol metodlarni yanada samarali amalga oshirish mumkin. O'qituvchilar taqdimot dasturlari (PowerPoint, Prezi) yoki onlayn platformalardan (Kahoot, Quizlet) foydalanib darslarni yanada qiziqarli va interfaol qilishlari mumkin. Bu platformalarda o'yinlar, viktorinalar va testlar o'tkazish orqali o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash mumkin.

Rus tili o'qitishda qo'llaniladigan interfaol metodlar ta'lim jarayonini samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni egallaydilar, balki amaliy ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. Interfaol metodlardan foydalanish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishi, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishi va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishi mumkin. Shunday qilib, rus tili darslarida interfaol metodlarni qo'llash kelajak avlodni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Xulosa. Rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish samaradorligi haqida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, bunday metodlar o'quv jarayonini

yanada qiziqarli va samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Interfaol metodlar, masalan, guruhli ishlar, muhokamalar, rolli o'yinlar va brainstorming kabi faoliyatlar orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etish, bir-birlari bilan muloqot qilish va ijodiy yondashuvlarni qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Interfaol metodlar orqali o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi. O'yinlar va amaliy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar rus tilida tez-tez muloqot qilishga, yangi so'zlarni o'rganishga va grammatik qoidalarni amaliyotda qo'llashga undaladi. Bu jarayon nafaqat tilni o'zlashtirishni, balki o'ziga bo'lgan ishonchni ham oshiradi. Umuman olganda, rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki ijodiy fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar bu metodlarni to'g'ri qo'llash orqali dars jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishlari mumkin. Shu bilan birga, interfaol metodlarni amalga oshirishda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish uchun doimiy ravishda yangi yondashuvlar va strategiyalar ishlab chiqish zarur. Bu esa ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2003.
2. Jo'rayev R.X. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
3. Qodirova F.M. Rus tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
4. Hasanov B. Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish. – Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2018.
5. To'xtayeva M. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ularning samaradorligi. – Samarqand: SamDU, 2019.
6. Vygotskiy L.S. Myshleniye i rech. – Moskva: Labirint, 1999.
7. Leontyev A.A. Psixolingvistika. – Moskva: Smysl, 2005.
8. Babanskiy Yu.K. Metodika obucheniya v sovremennoy shkole. – Moskva: Prosveshcheniye, 1983.
9. Solovova E.N. Metodika obucheniya inostrannym yazykam. – Moskva: AST, 2004.
10. Zimnyaya I.A. Psixologiya obucheniya inostrannym yazykam v shkole. – Moskva: Prosveshcheniye, 1991.
11. Richards J., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: CUP, 2014.
12. Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching. – Oxford: OUP, 2000.
13. Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. – New York: Pearson, 2007.
14. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Longman, 2007.
15. Littlewood W. Communicative Language Teaching: An Introduction. – Cambridge: CUP, 1991.